

Win-Wind

Ervaringen met vissen in windparken op zee in andere landen

Subtitle or authors' names, if applicable

Hoe kunnen vissers (mede) gebruikmaken van bestaande en nieuwe windparken op zee? Is er een combinatie van gebruiksfuncties haalbaar en wenselijk? En wat is ervoor nodig om dit te realiseren? Het project Win-Wind richt zich op onderzoek naar duurzame visserij als vorm van medegebruik in een offshore windpark (OWP), met als voorbeeld de passieve visserij op Noordzeekrab en Europese zeekeeft met korven in het Prinses Amalia Windpark (PAWP). Deze visserij werd bij aanvang van het project als kansrijk gezien.

Aanleiding project Win-Wind

Commerciële passieve visserij in een OWP is niet vanzelfsprekend en ook (nog) niet toegestaan. Een OWP is industrieel gebied met kwetsbare en gevaarlijke installaties (hoogspanning, 30 kV) in een dynamische en moeilijk voorspelbare omgeving als de Noordzee. Voordat gevist kan worden in het windpark moet veel worden uitgezocht. Met welk vaartuig en vistuig mag er worden gevist, wanneer wel en wanneer niet, welke vergunningen zijn nodig, welke voorwaarden gelden en wie heeft het waar voor het zeggen? Tot slot speelt de vraag of de passieve visserij op Noordzeekrab en Europese zeekeeft in een OWP ecologisch en economisch duurzaam is. Hoe zit het met vangsten, duurzame exploitatie van aanwezige soorten, afzetmogelijkheden en bijkomende kosten? In het project Win-Wind is kennis verzameld om deze vragen te beantwoorden. In verschillende factsheets staan de onderzoeksresultaten per onderwerp.

Deze factsheet geeft een eerste inzicht in ervaringen met de combinatie van windparken en duurzame visserij in enkele ons omringende landen (Verenigd Koninkrijk (VK), Denemarken, Duitsland en België). Voor het verkrijgen van deze informatie is een literatuurstudie gedaan en zijn er contacten geweest met vertegenwoordigers uit het VK en België.

---

1. Verenigd Koninkrijk¹

Het VK is voorloper op het gebied van offshore windenergie en heeft jarenlange ervaring met medegebruik door vissers. In het deel van de Noordzee van het VK zijn meerdere windparken waarin gevist mag worden. Enkele voorbeelden zijn: Humber Gateway, Westermost Rough en Hornsey. De Crown Estates² en de Marine Management Organisation³ zijn verantwoordelijk voor de regelgeving rondom Wind op Zee. In 2002 is de Fishing Liaison with Offshore Wind and Wet Renewables Group (FLOWW)⁴ van de Crown Estates opgericht om een goede relatie tussen de visserijsector en de offshore windenergiesector te bevorderen en medegebruik te stimuleren. De FLOWW Best Practices Guidance for Offshore Renewables Developments⁵ bevat adviezen en tips voor deze samenwerking. Enkele adviezen en tips zijn:

- Betrek de visserij in een vroegtijdig stadium, voordat een aanvraag wordt ingediend. Begin in de planfase al met consultatie om te profiteren van de kennis van de lokale visserijgemeenschap.
- Laat regionale visserijorganisaties een rol spelen in het contact tussen de betrokken vissers en de projectontwikkelaar die het windpark wil bouwen.
- In alle stadia van planvorming, aanleg en gebruiksfase is een goede informatie-uitwisseling tussen de windparkontwikkelaars en de vissers essentieel. De windparkontwikkelaar tracht de visserijactiviteiten zo min mogelijk te verstoren en de vissers geven informatie over hun vispatroon.
- Elke windparkontwikkelaar zou ten minste één persoon in dienst moeten hebben die rechtstreeks contact heeft met de vissers. Deze persoon zou voldoende mandaat moeten hebben en kennis over de visserij.
- Zorg voor een 24-uurscontactnummer voor de visserij en de windparkontwikkelaar.
- Zorg voor goede communicatie over onder andere visserijactiviteiten, veiligheidszones, onderhoudswerkzaamheden en kabelroutes.
- Maak vooraf afspraken over onderlinge schadeclaims (vissers: verlies van tuig en inkomen; windparkontwikkelaar: beschadiging van onderdelen park).

Er is nog geen wettelijke basis voor consultatie van de vissers en dit gebeurt in de praktijk lang niet altijd, ook bijvoorbeeld niet als het om mitigerende maatregelen gaat. De visserij wil een 'benoemde' partij worden bij de onderhandelingen over de ruimtelijke ordening op zee, nu wordt de visserij af en toe betrokken.

Er is een financiële drempel voor sleepnetvisserij in windparken vanwege hoge borgsommen die worden geëist in geval van schade aan bijvoorbeeld kabels.

In 2022 is de aandacht voor Windparken op zee groter dan ooit door de situatie op de energiemarkt. In de nieuwe fase worden drijvende windparken op de Keltische Zee ontwikkeld. De verwachting is dat binnen deze parken niet gevist mag worden, maar de gesprekken hierover lopen nog.⁶

Westermost Rough

Dit park is in 2015 opgeleverd en heeft met 35 turbines een capaciteit van 210 MW. In dit park is al jarenlang medegebruik door vissers. Het park ligt 8 km van de kust van Yorkshire ten noorden van Hull.⁷ Ørsted is voor de helft eigenaar van dit park. De elektriciteitskabels zijn meer dan 1 meter diep ingegraven. De bodem bestaat hier uit keien en grof sediment.

---

¹ Leemans, E., Win-Wind: facts on offshore wind and fisheries in UK and Denmark, mei 2021

² <https://www.thecrownestate.co.uk/>

³ <https://www.gov.uk/government/organisations/marine-management-organisation>

⁴ <https://www.thecrownestate.co.uk/en-gb/what-we-do/on-the-seabed/our-partnerships/the-fishing-liaison-with-offshore-wind-and-wet-renewables-group/>

⁵ <https://www.sff.co.uk/wp-content/uploads/2016/01/FLOWW-Best-Practice-Guidance-for-Offshore-Renewables-Developments-Jan-2014.pdf>

⁶ <https://www.thecrownestate.co.uk/en-gb/what-we-do/on-the-seabed/floating-offshore-wind/>

⁷ <https://orsted.co.uk/energy-solutions/offshore-wind/our-wind-farms>

Visserij

Voordat het windmolenpark werd aangelegd was het betreffende gebied al een zeer belangrijk kreeftenvisserijgebied door zowel de bodemstructuur als de aanwezigheid van voldoende voedsel voor kreeften.

Voor de aanleg van het windpark waren er in het gebied al olie- en gasleidingen, telecomleidingen en testapparatuur voor het afvangen/opslaan van CO₂. De lokale vissers voelden zich bedreigd door deze ontwikkelingen en hebben zich verenigd in Holderness Fisheries⁸ en een bestuurder aangesteld met kennis van de wetgeving en mariene biologie. Deze bestuurder onderhandelt namens hen met de eigenaar van het windmolenpark, Ørsted. Op deze manier spreekt Holderness fisheries met één stem en kunnen ze opbouwend kritisch meedenken met Ørsted. Er is nu een bestendige communicatie tussen de vissers en Ørsted. Beide partijen moesten weerstand overbruggen. Er zijn afspraken met de vissers over compensatie in de vorm van het ontwikkelen van initiatieven voor gemeenschapsfondsen.

Een filmpje over het vissen in dit park: <https://youtu.be/LxdLQ7IN4P4>

Onderzoek

Holderness Fisheries heeft met medefinanciering van EFF/EMFF en Ørsted een onderzoekslaboratorium opgezet en een onderzoeksvaarttuig aangekocht. Hiermee zijn diverse onderzoeken uitgevoerd, onder andere een onderzoek naar schaaldieren in het Westermost Rough windpark.^{9, 10}

---

⁸ <http://www.holdernessfig.org/page1.html>

⁹ <https://academic.oup.com/icesjms/article/75/4/1416/4841920?login=true>

¹⁰ <http://www.hu17.net/2020/09/08/lobster-hatchery-and-research-laboratory-opens-in-bridlington/>

---

2. Denemarken

In Denemarken is het wettelijk vastgelegd dat lokale vissers die visten in het gebied waar een windmolenpark is gepland, gecompenseerd moeten worden voor het inkomensverlies.¹¹ In Denemarken zijn de quota een aantal jaren geleden geprivatiseerd. Als gevolg hiervan heeft er een concentratie van vangstrechten plaatsgevonden. Het aantal kleinschalige vissers is de afgelopen jaren afgenomen en in de praktijk kiezen veel vissers voor compensatie in plaats van het onderzoeken van de mogelijkheid om in een windpark te vissen.

Enkele eisen aan de ontwikkelaar van het windpark zijn:

- In overleg met de betrokken vissers de bouwwerkzaamheden zodanig organiseren dat deze zo min mogelijk effect hebben op de vissers.
- Overeenstemming met de vissers over de hoogte van de compensatie. Dit gaat bij voorkeur via de visserijorganisaties, maar als een visser niet vertegenwoordigd is door een organisatie, zal er met de individuele visser onderhandeld moeten worden.
- Het verzoek om compensatie gedurende bouw en exploitatie van het park en het vaststellen van compensatiebedrag zouden zo veel mogelijk voor aanvang van de bouw van het park moeten gebeuren.

Een windparkeigenaar kan maatregelen nemen om het compensatiebedrag te verlagen, bijvoorbeeld:

- Het oppervlak aan gebieden die niet toegankelijk zijn voor de visserij zo beperkt mogelijk te houden door de bouw in fases uit te voeren.
- Vervangende inkomsten aan te bieden aan vissers door hen bijvoorbeeld bij de bouw en exploitatie in te zetten als bewakingsvaartuigen.
- Het toestaan van visserij met staandwant in het windpark.

Enkele gevolgen van de bouw en exploitatie van een windpark die voor compensatie in aanmerking komen zijn:

- Vistuig dat tijdens de bouw/exploitatie uit het water moet.
- Stoppen met visserijactiviteiten tijdens de bouw en exploitatie.
- Langere vaarafstanden naar nieuwe visgebieden.

Horns Rev 1

Horns Rev 1, het eerste grootschalige OWP ter wereld, is in 2002 gebouwd en ligt in de Noordzee op 14 kilometer van de westkust van Denemarken. De 80 turbines in het park leveren 160 MW capaciteit. Vattenfall is voor 60% eigenaar en Ørsted voor 40%. Regelgeving omtrent de bescherming van de kabels zorgt ervoor dat bodemberoerende activiteiten in principe verboden zijn. Voordat het park er kwam was er in het gebied visserij op zandspiering en platvis. Uit onderzoek naar het effect van de exploitatie van het OWP op de bestanden van wijting, schar en zandspiering kwam naar voren dat de bestanden iets toenamen in het gebied waar het windpark is gesitueerd terwijl deze bestanden in het controlegebied 6 kilometer verderop iets afnamen.¹²

---

¹¹ https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Globalcooperation/offshore_wind_and_fisheries_in_dk.pdf

¹² https://www.researchgate.net/publication/277572086_Long-term_effects_of_an_offshore_wind_farm_in_the_North_Sea_on_fish_communities

---

---

3. Duitsland

In november 2017 is een rapport geschreven in het kader van het MUSES (Multi-Use in European Seas) project over medegebruik in het Duitse deel van de Noordzee.¹³ Hierin wordt aangegeven dat in de Duitse EEZ het ruimtegebruik door de offshore windindustrie zodanig is gestegen dat het de grootste gebruiker van de beschikbare ruimte is geworden. De visserij mag de bouw, exploitatie en het onderhoud van de windparken niet hinderen of in gevaar brengen. Dit laatste heeft ertoe geleid dat visserij, zowel actief als passief, niet is toegestaan binnen de veiligheidszone van de windparken.

In februari 2021 is vanuit stakeholdersperspectief gekeken naar het verschil in medegebruik in windparken in Schotland en Duitsland.¹⁴ Eén van de dingen die deze studie leert is dat een duidelijk commitment van beleidsmakers nodig is om medegebruik in windparken te bereiken. In deze studie wordt gesteld dat windparkeigenaren worden gedreven door het voldoen aan wettelijke eisen, het vermijden van kosten en het hebben van een positieve reputatie. Veiligheidsrisico's, beschikbaarheid van gegevens en weinig effectieve betrokkenheid belemmeren medegebruik door vissers. Wil je deze partijen bij elkaar brengen, dan is er een wettelijk kader nodig dat medegebruik bevordert. Het beleid voor medegebruik verschilt sterk tussen Schotland en Duitsland. Daar waar het VK medegebruik stimuleert, is het effect van het Duitse beleid dat medegebruik in de praktijk niet gebeurt.

---

¹³ <https://sites.dundee.ac.uk/muses/wp-content/uploads/sites/70/2018/02/ANNEX-3-CASE-STUDY-1C.pdf>

¹⁴ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S030147972031687X#bib32>

---

4. België

In België wordt nog niet in een OWP gevist. Commerciële visserij met passieve tuigen gebeurt momenteel door maar één vaartuig. België wil desalniettemin wel investeren in onderzoek naar mogelijkheden voor passieve visserij in windparken; dit onderzoek moet nog worden opgestart. De doelstelling van de Belgische overheid is om in 2030 5,4-5,8 GW offshore windenergie te hebben.¹⁵

Er is ervaring in een OWP opgedaan met onderzoek naar medegebruik in de vorm van aquacultuur.

In het project 'Vissen voor de wind' is er contact geweest met Belgische vissers die betrokken waren bij het project 'Flanders Queen Mosselen' waarbij mosselen op boeien werden gekweekt. Deze vissers geven aan dat de kosten te hoog waren in verhouding met de opbrengsten. Ook gaf de verankering van de boeien problemen en zijn regelmatig boeien losgeslagen. Daarbij kwam ook nog het probleem van de grote hoeveelheid zeesterren. Het project is om meerdere redenen gestopt.¹⁶

In de huidige projecten (onder andere United)¹⁷ zijn de volgende ervaringen opgedaan:

- Voor de windparkeigenaar is de zekerheid dat de tuigen blijven liggen zeer belangrijk.
- Er is een goede band opgebouwd met windparkeigenaren. Ze staan meer achter medegebruik en zien dat de schade die zou kunnen optreden zeer klein wordt geacht.
- In eerste instantie mocht alleen met betonankers worden gewerkt. Schroefankers bieden meer zekerheid en mogen nu gebruikt worden van windparkeigenaren.
- De eisen van de windparkeigenaar aan het onderzoeksvaartuig zijn zeer hoog (Dynamic Positioning (DP)1 vaartuig). Dergelijke vaartuigen zijn heel duur.
- In de oudere parken staan de windmolens dicht bij elkaar en heeft de windparkeigenaar het voor het zeggen. In de nieuwe parken staan de windmolens verder uit elkaar en heeft de windparkeigenaar het niet meer voor het zeggen in de gebieden tussen de palen.

Partners Win-Wind

Cramer
Noordwijk
Beheer B.V.

---

¹⁵ <https://economie.fgov.be/nl/themas/energie/energiebronnen/hernieuwbare-energieen/hernieuwbare-energiebronnen-de/belgische-offshore-windenergie>

¹⁶ <https://www.hbvl.be/cnt/oid494427> en <https://vilt.be/nl/nieuws/flanders-queen-mussel-is-niet-meer>

¹⁷ <https://www.h2020united.eu/8-blog/92-belgian-installation-longlines>

Meer informatie

Bea Deetman
T +31 (0)70 33 58 132
E bea.deetman@wur.nl
www.wur.nl/economic-research

2022-110